

Український ВІСНИК

E-mail:
ukrainskyi.visnyk@gmail.com

М. Шевченко

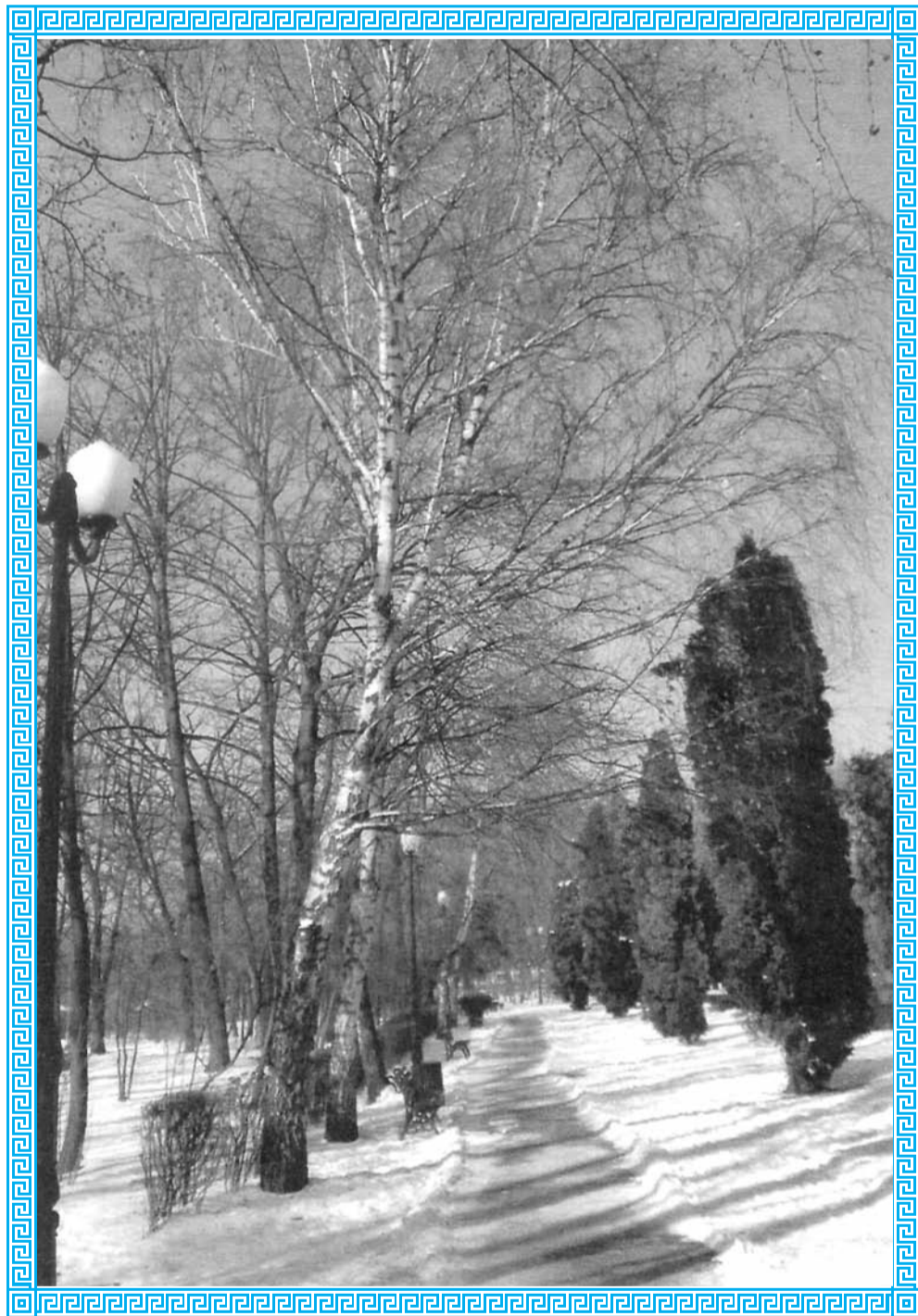
Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XVIII. № 3-4 (лютий) 2011

Прочитайте:

- ❖ Товариство «Україна – Світ» відзначило своє 50-річчя
- ❖ «Негостинська квітка»
- ❖ Можливий діалог з добрим віруючим
- ❖ Церківки на віддалених гуцульських присілках
- ❖ Про початки осередків СУРу (Радівці) і не тільки
- ❖ Традиції народного ліництва
- ❖ Юрію Пережуку – 70
- ❖ Сторінки письменника
- ❖ Спогади про класного колега
- ❖ Смішну сторінку

*«Не шуми, берізонько, гілками
Білими й безлигими в півсні».*

Василь Баршай

Товариство «Україна – Світ» відзначило своє 50-річчя

Товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна–Світ») відзначило своє 50-річчя Міжнародною конференцією «Співпраця державних інституцій та громадських організацій для забезпечення роботи українських громад за межами України: «Спільна дія та взаємодопомога». Конференція проходила 20–21 грудня 2010 року в залі засідань вченої ради Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна–Світ») – всеукраїнська громадська самоврядна неприбуткова організація, метою діяльності якої є розвиток співпраці з українцями за кордоном, зміцнення їхніх зв'язків з прабатьківщиною та об'єднання зусиль світового українства у розбудові Української держави. Товариство «Україна-Світ» є правонаступником Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном, яке було створено у жовтні 1960 року за ініціативи групи представників української громадськості, серед яких композитори Л. Ревуцький, Г. Майборода, М. Колеса, історик І. Крип'якевич, письменники Ю. Смолич та М. Рильський. Хочай у ті часи специфічна діяльність такої громадської структури відбувалась під опікою КДБ, проте патріотична творча праця українців з материкової України та з закордону

робила свою справу в досягненні спільних загальноукраїнських інтересів.

Товариство «Україна-Світ» за допомогою різноманітних форм співпраці з українськими організаціями за кордоном за час своєї 50-річної діяльності стало однією з провідних громадських інституцій, що забезпечують державну політику взаємодії з українцями за кордоном.

Президент України Віктор Янукович у своєму вітальному слові з нагоди 50-річчя Товариства «Україна–Світ» підкреслив, що закордонні українці були активною силою у створенні незалежної Української держави й сприяли визнанню нашої Незалежності у 1991 році державними чинниками США, Канади, Польщі, Аргентини та інших країн.

Українці Румунії за сприянням Союзу Українців Румунії і моєю особистою підтримкою через добрі зв'язки, які я підтримую з Товариством ще із 1992 року, були присутні з одним художнім колективом. Хор «Ронянські голоси», керований Джетою Петрецькою із Вишньої Рівни, як мені потім передала по телефону моя подруга і співпрацівниця пані Алла Кендзера із Товариства «Україна-Світ», зробив дуже приємне враження із народною піснею «Дуб-дуба».

Запевняємо Товариство «Україна-Світ», яке допомогло з перших початків нашого українського відродження в Румунії ознайомитися із Україною та її багатогранною культурою, що будемо старатися і надалі спілкуватися із Товариством, тим паче, що воно очолене зараз великим українським патріотом і відомим поетом Іваном Драчем, якому ми дякуємо за теплу і дружню руку підтримки до цих пір.

Многая літ Товариству та його трудівникам на ниві процвітання українства у світі!

Ярослава-Орися КОЛОТИЛО
Заступник Голови СУРУ,
Радник у Міністерстві культури

«120-річчя від переселення українців на простори бувшої Югославії» та «20 років діяльності Товариства Просвіта в Сербії»

В Новому Саді 13 листопада 2010 року урочисто відзначено «120 – річчя від переселення українців на простори бувшої Югославії» та «20 років діяльності Товариства Просвіта в Сербії».

У відзначенні цих важливих ювілеїв української спільноти Сербії і українців з просторів бувшої Югославії взяли участь представники Світового і Європейського Конгресу Українців, представники крайової влади, Посольства України в Сербії, духовенство, представники української громади Сербії, делегації українських спільнот з Угорщини, Хорватії, Боснії і Герцеговини, а також із Румунії. Члени невеликої румунської делегації були: пан Юрій

Глеба із дружиною, Іван Дрозд і Ярослава Колотило.

Від імені української громади Румунії з привітанням до присутніх

Урочисті збори у Новому Саді.
Перша зліва – Ярослава Колотило

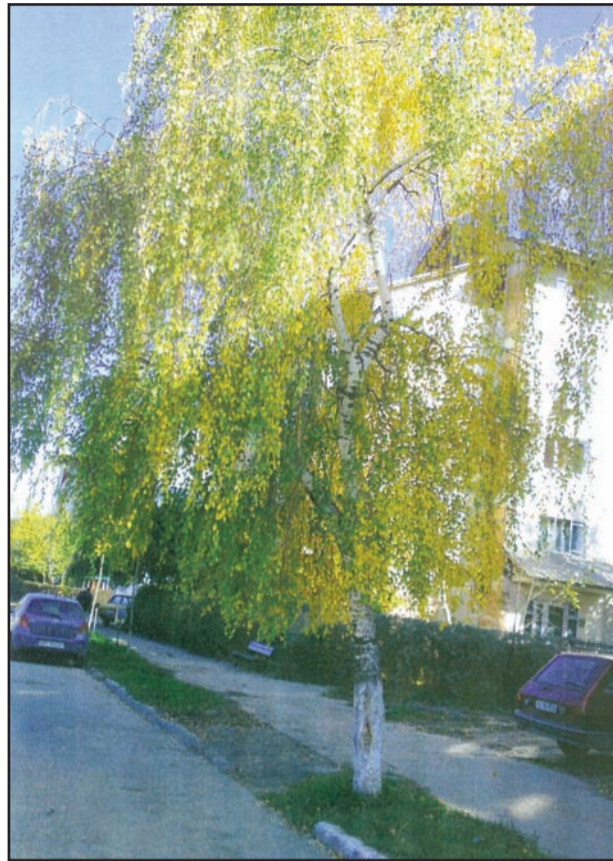
звернулася заступник голови Союзу Українців Румунії і радник у Міністерстві культури та культів Румунії Ярослава Колотило. Вона привітала українську спільноту та Товариство «Просвіта», побажавши їм «продовжувати просвіщати українців, щоб розцвітала українська культура у Сербії і щоб могли налагоджувати добрі стосунки із українцями Румунії, тому що для цього існують сприятливі умови. Голова Тіміської філії СУРУ Юрій Глеба розказав про здобутки організації, про відкриття будинку Культури в Тимішорі і поздоровив українців бувшої Югославії із обидвама святами.

Я.-О.К.

Лаконічно можемо сказати, що березень третій календарний (за новим стилем) місяць року.

На Буковині цього місяця починає розпукування бруньок дерев, а земля, замерзаючи-розмерзаючи, показує свої майбутні плодотворні наміри, як добра матір.

Під тимчасовим весняним снігом можна знайти пуп'янки таких рослин, як:

– весняна бриндуша (пролісок) (*Colchicum bulbocodoides* – М В);

– підсніжник (*Galanthus L*) та ін.

Так само у березні березові, як і різних дерев, бруньки хочуть добитись найборзенько до свого власного життя, підтримуючи свою матір у прикрашенні Природи.

Пробуджуються сирожкові рослини із суцвіттям у вигляді сирожки (наприклад, бук, дуб, ліщина).

Сирожка – то суцвіття (кокос) деяких дерев чи кущів, що складається із маленьких одностатевих квітів, котре висить у вигляді китиці. Це береза, що належить до сім'ї *Betulaceae* Rich.

У першу чергу, хочу підкреслити, що у спеку стовбур берези прохолодний. Чому? Як стверджують спеціалісти, річ у тому, що біла кора відбиває сонячне проміння.

А чому кора біла? Ті ж спеціалісти довели, що це дерево виробляє своєрідну речовину – бітулін, – який і надає корі білого кольору. Здається, що береза єдине дерево з білим стовбуром.

Незвичайна береза й тим, що росте тільки в північній півкулі планети, добираючись аж до 65 градуса північної широти. Спеціалісти кажуть, що налічили понад 100 видів берези. Більшість цих дерев світлолюбні й морозостійкі – можуть витримувати холод нижче 50 градусів (50°C). Береза росте й там, де не витримують інші дерева.

Спеціалісти довели практично, що береза дає дуже цінну деревину, яка добре обробляється й гарно полірується. Одержується також високоякісне вугілля, метиловий спирт, дьоготь.

Береза має й лікувальні властивості. Особливо корисний березовий сік. У ньому міститься багато вітамінів, багато елементів, серед яких такі цінні, як срібло, залізо, кальцій, молібден.

Березень – берези – березневі люди...

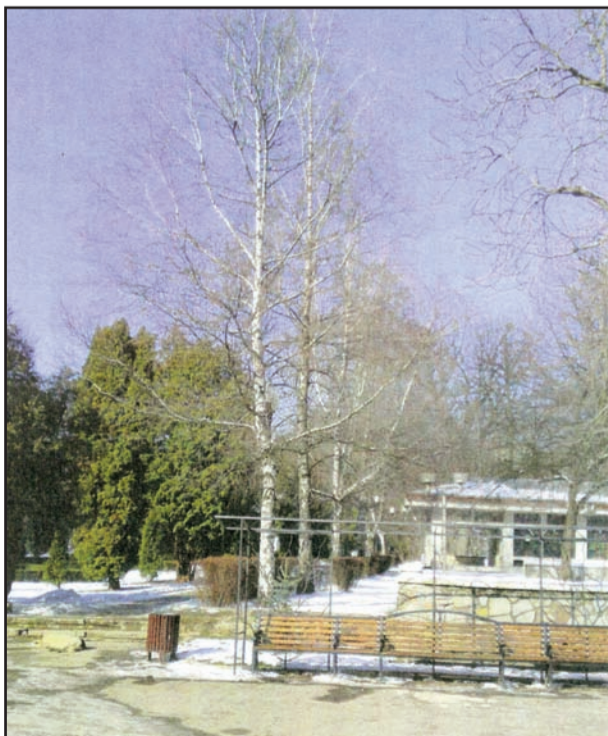
Березовий сік використовують при лікуванні органів травлення, печінки, нирок. Він корисний дорослим і дітям.

Видатних людей, що народились у березні, я назву березневими людьми.

Перегортаючи і перечитуючи тепер, зимою, кілька паперів з власними нотатками про цих особливих людей, думаю, що не шкодило би й читачам «кинути оком» на зміст нотаток.

Останнім часом я цілком зачарувався поезією «Не так ті вороги» генія українського народу Тараса Шевченка, з якої видно яснопрозора, які то стосунки існують у дійсності між людьми будь-якого суспільства. Цитую продовженні поезію:

*«Не так ті вороги,
Як добрії люди –
І окрадуть, жалкуючи,
Плачучи, осудять,
І попросять тебе в хату,
І будуть вітати,
І питать тебе про тебе,
Щоб потім сміятись,
Щоб з тебе сміятись,
Щоб тебе добити...
Без ворогів можна в світі
Як-небудь прожити.
А ці добрі люде
Найдуть тебе всюди,
І на тім світі добряги
Тебе не забудуть».* (Друга половина 1848, Кос-Арал)

Мені здається, що поезія актуальна і в теперішні часи, хоч була написана ще XIX-го століття.

Прочитавши ще раз поезію, появились двоє коротеньких запитань:

– сенс еволюції суспільства від 1848 до 2011 позитивний, чи негативний?

– у яким то суспільстві майже цілком бракують добряги?

Юрій Ракоча народився у березні у Горішній Жадові; прожив, працюючи світами між морями і горами, а помер також у березні на святій землі Буковини. Наш Учитель Юрій Ракоча.

Кілька думок та мрій із його нотаток даємо у продовженні:

1. – «Пишу на російській, на румунській та інших мовах, бо прагну, щоби росіяни, румуни та інші писали і любили мою співучу українську мову не більше, лише стільки, наскільки люблю я і всі українці їх милозвучні мови».

2. – «На 15.XII. 1957 р., 13-а година. Читав татові і мамі: «Знайшовся слід. Сто двадцять тисяч козацького війська показалося на кордонах України. Це вже не була яка-небудь мала частина чи загін, що виступив на здобич або навздогін за татарами. Ні, піднялася вся нація, бо урвався терпець народові...»

М.В. Гоголь – «Вибрані твори»

Держлітвидав України,

Київ 1948 р., ст. 156

3. – «Мама, коли могли читати, читали самі, а тепер не можуть і просять мене. А я дуже радо завжди стараюсь, щоби було що читати, зокрема на Неділю, так як колись тато старались...»

Марицея, 15.X.1967 р.

М.В. Гоголь – «Вибрані твори»

Держлітвидав України, Київ

1948 р., ст. 162

4. – Клади зло під обцас, а добро у пазуху.
– Біду лиш терпінням уб'єш.
– Гризота – пустота. Робота – охота.
– Нічо стає Чимось, коли Щось стає Нічим.
«Прочитав... Прожив... Листи, як ті лісові росянисті полянки, або як барвінок під снігом на нашій Верховині...»

До болю уразив мене той невидимий, несподіваний «*Calamagrostis*» Roth. (очерет рівнини).

Письмо із Карансебеша, 4.XII.1985

5. – «...Якісь-то там свої жалюгідні інтереси, і вже в моїм похилім віку захмарює трудом здобуту блакить тишини і нищить її боже-ственно – милу симфонію; найкраща симфонія – це тишина душі...»

Молитва потрібна кожній душі, а зокрема тій, що знає, уміє чи зможе її відчутти.

Молитва – це пряме чи непряме пізнання законів Істини і своєї совісті. Хто має душу, а в душі Бога, незалежно як собі Його оформлює чи називає, легше може зрозуміти молитву і, на благо, скорше зможе окрилити культуру, техніку, труд, прогрес.

(Марицея, вівторок, 8-е Вересня 1970 р. Різдво Святої Богородиці – Храм у моїм селі – Горішній Жадові)

«Бог дав, щоби БЕРЕЗИ веселими були, хоть сивиною покриті вони.

Це так: щоби люди з часом не забули,

Що мудрість і радість – весна сивини.»

(Марицея – Падолист, 1974 р.)

Юрій ХОМ'ЮК

Фото автора

Можливий діалог

Місяць серпень. Повітря поволі насичується запахом дозрівання земних плодів. Це божественні аромати, які благовіщать преображення цвіту плодової рослинності у її фруктовий одяг. Фрукти вбирають немовби всі кольори цвіту, щоб повернути і подарувати людям істинну красоту та добро. Збагнути цю красоту та добро значить зрозуміти чому простір абсолютної краси та радості називають Еденським Садам. Фруктове дерево! Яблуня! Золоте яблуко! Скільки легенд, казок, виразів, висловів! Яблуко присутнє в історії людини від самих початків! І не могла людина не вшанувати оцю Божу ласку!

– І знову тобі кажу: благословення первістків – це один із найдревніших ритуалів вірокультур Вавилону, Сирії, Греції, а яблуко обожнюваний фрукт землі! – говорю моєму доброму другові Юрію Пережуку, стоячи разом та поряд із кількостями віруючими в подвір'ї серетської Церкви «Преображення Господне», де щорічно 6-го серпня ведеться свят-обряд благословення первістків фруктів яблуні раннього сорту, або освячення яблук, специфічний обряд у святах Храму української громади міста.

– Чому яблуко найобожнюваний фрукт?! – нібито недовірко озивається мій приятель – як в науці, так і в релігії, переконують тільки аргументи!

– Ну, коли так, то послухай уважно: друїди, мудреці древніх кельтів, вважали, що з'їсти яблуко означало отримати знання предків і в результаті здобути безсмертя; улюбленим фруктом стародавніх греків та римлян було яблуко, воно символізувало любов; в Європі, в період Середньовіччя, яблуко стало мірою багатьох речей – нові заморські фрукти були названі порівняльно з яблуком: у французькій мові слово яблуко позначене звуками «ромте», а помідор французи назвали «ромте d'ог», тобто золоте яблуко, картоплю – «ромте de terre», тобто яблуко землі; яблуко та яблуневий сік захищають клітини головного мозку від пошкоджень і запобігають втраті пам'яті; яблуневі сади займають в світі найбільшу площу серед фруктових дерев.

– Годі, годі, переконав, – поблажливо усміхаючись зупинив мене Юра. Та чому змії спокусив першолюдину яблуком, те ж саме яблуко стало причиною такого гострого ворогування між богинями Герою, Афіною та Афродітою...

– Стривай, друже, – причина не в яблуці, а в його незміряній ціні, як поживно-лікувальній, так і ритуально-обрядовій; спокусити людину у найважливіших життєвих дилемах – життя-смерті, зверхності-підлеглості, і.т.п. – можна тільки через незаперечно цінну річ.

Ми ще довго могли б продовжувати наші «суперечки», якби отець-парох Василь Попович не наблизився разом із церковниками та церковним хором: «Господи помилуй! Благослови, Боже, ці плоди Твого Божественного саду!» Слова лунали блаженно понад схиленими головами віруючих та понад нескінченним колом кошиків з яблуками, поставлених навколо Церкви. Здавалось, що весь люд однодумно шле подяку Всевишньому і, наче у

відповідь, понад усім падали росинки Божої манни. Це були краплі освяченої води, бо отець, кроплячи, обходить тричі оте магичне коло Божого Дару, щоб свят-обряд здійснився. Віруючі обдаровують священика найкрасивішими яблуками, а опісля угощаються яблуками та яблучними виробами, дарують помилування. Юра частує мене слабо-

Із добрим віруючим

солодким яблучним соком і якимось легкоздивовано каже:

– Слухай, я, уродженець Мараморощини, «прищепився» тут, на Буковині, як добрий «сорт» – і моргнув хитро на яблука. – Не знаю дуже багато з історії Буковини, але як пояснити те, що в оцій нашій Церкві, побудованій 1905-го року старанням пароха Климентія Зленка і тутешніх парафіян, вшановується отакий прадавній, дохристиянський обряд благословення первістків, тобто освячення яблук?

– Наукову відповідь вповні не можу тобі дати, але моя скромна логіка підказує, що звичаї та обряди створюють і затримують віруючі, народність...

– Правильно, правильно, – скоро перехопив мій друг, – значить отака народність із давніх-давен займалася...

– І садівництвом! – підхоплюю відповідь.

– А оця територія міста Серету, такого горбистого рельєфу, притаманна таким заняттям? – продовжує Юрій, погодившись із моїм логічним ланцюжком.

– Притаманна! – відповідаю коротко і чітко, як старанний учень перед строгим професором.

– Тоді назви якийсь ойконім цієї території, який може підказати про якусь-то народність, проживаючу тут з незаних давен!

– Руснаки!... Сьогодні – немалий квартал міста Серету! – коротко і впевнено кажу я.

– Але...

– Але це вже не логіка, це просто спекуляція!... Давай аргументи!... Наукові!

– Можливо, і спекуляція, розсмішився мій приятель, – але спекуляція розвиває уяву,

спонукує пошуки істини, а це немало...

Юра та його дружина Клавдія частували гостей, давали поману, як це завжди роблять. Його оточила вже цілісінька юрба знайомих, щоб розвеселитись не тільки вином, але і невпинним потоком його гумору...

– Знаєте..., хе-хе-хе..., кожний народ має свої історичні особистості, у англійців це Генріх третій, у французів Людовик чотирнадцятий..., а у нас? – хитромудро запитує Юра..., ну?

– !...

–... Йолоп вісімнадцятий!... Не раз чуєш між нашими: – ти, йолопе вісімнадцятий!

– Хе-хе-хе! Ха-ха-ха!...але ти ображаєш нашу народність!.. зауважив хтось.

– Не зовсім, багато вчених підтримують «науковими аргументами», що у формуванні нашої народності брали участь багато інших!...

Знову сміх... Добрий настрій панував понад усім. Навколо Юри кружляли дитлахи, він роздавав їм дрібняки, угощав, жартував...

Я просто милувався цією картиною і на мить здавалось, що збагнув тайну його щирої душі – невичерпна радість дарувати! Тому Юра завжди шукає свого ближнього, миттєво перетворює незнайомця в давнього знайомого. Юра відчуває повноту життя тільки в оточенні людей, тільки тоді, коли обдаровує їх матеріально чи душевно, словом чи ділом, незалежно як і чим... Я собі пригадав прадавню істину: доброта – це єдине багатство, яке більшає тільки тоді, коли його роздаєш!... Невже не в цьому істинна суть справжньої віри, не в цьому суть сотворення людини – збільшувати енергію доброти в постійній боротьбі із злом?...

Віруючі, що оточили Церкву величезним колом кошиків з яблуками, заметушились, і я пробудивсь із моїх скромних міркувань. Мій зір милував цей магичний круг кошиків яблук, із середини якого вирросло ніби святе дерево Церкви, а мені здавалось, що я бачу праобраз освячення пасхальних кошиків. Підійшовши до Юри, спитав його:

– Скажи, любий, до чого подібна в цю мить Церква?

Тільки хвильку розгублений, він швидко зрівноважив себе, зиркнув на те море яблук та, легко усміхнувшись, відповів:

– На величезну Божу яблуню, а ми побачили і відчували сьогодні насолоду райського саду! Давай

виходьмо, щоб не вчинити якогось гріха, – додав, жартуючи, як завжди, мій друг. Насправді люди, з кошиками в руках поволі почали виходити, і ми влилися в їхню течію. Зійшовши сходишки церковного подвір'я, Юра серйозно зауважив мені:

– Є, все ж таки, три речі, яких Бог не сотворив!

– Невже? – ніби здивувався я, бо знаю його вдачу... Котрі б то були?

– Кордони між країнами, шефів над людьми та поганих жінок!...

Хотілось розсміятись, але мимо проходили віруючі з кошиками в руках, а я відчував десь в глибині душі, що ці яблука розходяться по всіх оселях міста і був упевнений, що цього дня кожний віруючий утишив тіло і душу освяченим яблуком...

Євсебій ФРАСИНЮК

Про початки осередків СУРу (Радівці) і не тільки

Після довгих вагань писати, чи ні, про початок існування СУРу в Радівцях та про здобутки прав українців Румунії за період мого депутатства (1996-2000), до кінця перемогла думка, що треба такі спогади написати.

Нелегко було заснувати в місті Радівцях українську сурівську організацію в 1990 р. Тоді українці, які проживали тут, були знайомі, але не всі.

Серцевину їх склали сім'я Шандро, учителька Домніка Платик, сім'я Пислару, Юрій Гапенчук, Сільвія Бурюк (сестра Домніки), Мірта Майовська, сім'я священника Івана Волощука, який правив службу у церкві українською мовою, і ще два-три українці. Одні ще ганьбили українство, або їм було соромно визнавати себе українцями.

Коли Сучавський повітовий СУР, а саме його голова, професор і письменник Юрій Лукан поставив питання заснувати осередки СУРу в різних місцевостях, я скликав названих вище українців і запропонував створити і нам організацію, обрати її керівництво. Коли виникло питання обрати голову нашої організації, кожний відмовлявся, додаючи різні причини. Покійний Данило Шандро запропонував мене. Всі присутні підтримали його пропозицію і так став я головою осередку.

Взявся серйозно за працю. Ходив на засідання до Сучави, зв'язався з членами повітової організації та з паном

Луканом, який давав мені багато українських газет, виданих СУРом. Почав ходити по хатах незнайомих тоді мені українців, пояснювати чому нам треба гуртуватись і чому треба, щоб і діти їх, тобто учні, вивчали в школі українську материнську мову. Давав їм українські газети. Після нелегкої роботи заснував три групи викладання української мови: у школі №. 3, м. Радівці, де я працював викладачем румунської мови; Домніка Платик створила таку групу в школі №.5, де працювала вчителькою, а покійна нині Арістіка Кусяк в школі №.4, де також працювала вчителькою.

Спочатку викладали учням материнську мову безплатно (ставлю питання і другим українцям, які викладали тоді інші предмети в школі №.5, чому не взяли викладати українську мову так як взяли ми?) І вони, і ми не були кваліфіковані викладати цю мову. Але все таки працювали не один рік, а три роки. Після Грудневої революції був період ентузіастів. На жаль, тільки для одних, не для всіх! Після 1990 року український дух почав існувати і відродилися до життя справжні патріоти.

Викладачі української мови в Радівцях зустрічали великі перепони. Одні учні українського походження соромились вивчати свою материнську мову, хоча вони щось знали з дому «по-нашому». Треба було нам пояснювати користь цього навчання. Я

особисто мав дівчат, чистих румунок, які вивчали українську мову і дуже, дуже серйозно ставилися до підготовки уроків і ліпше писали і читали по-українськи, ніж учні українці.

Ті дві румунки пізніше закінчили українське відділення в педагогічному лицейі Сучави.

І так, дійшлося до того, що мої учні декламували вірші і співали українські народні пісні на святі Шевченка перед родичами та гостями школи. Противники викладання цієї мови, колеги по фаху, іноді і директори, говорили, що українська мова – це мова Леніна і вивчання її даремне (?!). Але був ентузіазм і була у нас охота. Все таки перебороли всі труднощі і здобули успіхів. Як некваліфікований викладач української мови, я брав участь два рази у курсах удосконалення викладання української мови в Чернівцях, які були дуже корисні. Треба тут підкреслити серйозну і безкорисливу

роботу у викладанні української мови Домніки Платик та покійної Арістіки Кусяк (Василинюк з Марицейки). І до сьогодні їм ніякої нагороди не вручив СУР! Домніка Платик заснувала в Радівцях вокальну групу «Радівецькі усмішки», з якою брала участь у різних фестивалях – «Співжиття» в Марицеї, в Сереті, в Сучаві та в Негостині.

Сучавська повітова філія СУРу оголосила рішення щодо парламентських виборів, які відбулися в листопаді 1996 року. Були запропоновані Юрій Чига, Коля Курилюк та Вікентій Николаичук. На жаль, перші два відмовились. Залишився тільки я. Бог допоміг, що Сучавський повіт набрав понад три тисячі голосів, набагато більше, ніж Марамороський. Як депутат, з взявся серйозно за роботу. Почав дипломатично боротися за права українців Румунії, за те, чого тоді (1996) ми майже не мали.

Поступово держава та різні департаменти її почали нас визнавати і розв'язувати наші прохання. Правда, тоді Румунія почала «бити» у ворота Європейського Союзу і була зобов'язана забезпечити національним меншинам їх права. Почала і Румунія працювати з Україною.

Україна стала незалежною державою. Україна бажала забезпечити українцям Румунії ті самі права, яких вже мали румуни в Україні. Тоді українці Румунії в порівнянні з

румунами в Україні були ще на великій відстані.

Якщо говоримо про освіту, то румуни в Україні мали зверх 90 шкіл, де викладалися всі предмети на румунській мові, а українці в Румунії не мали жодної середньої школи на українській мові. Тоді президенти України і Румунії, Леонід Кучма та Еміл Константінеску, мали добрі стосунки. Президент України на кожній зустрічі з президентом Румунії питав, коли Румунія відкриє хоч один український лицей. Так що при допомозі СУРу і особисто Посольства України в Бухаресті (послом був тоді знаменитий дипломат Олександр Чалий) і професорів Василя Бучковського, Федіра Поповича, тодішнього міністра освіти Румунії Вірджіла Петреску, тодішнього українського депутата і багатьох інших, 15 вересня 1997 року відкрився український лицей ім. Тараса Шевченка в Сігеті. На тому святі був присутній і Еміл Константінеску, президент Румунії. Ця дата стала історичною для українського руху в Румунії.

В липні 1997 року Парламент Румунії ратифікував Договір про добре сусідство між Румунією та Україною. На дебатах в парламенті в моїй промові я піддержав цей Договір. Тоді вперше підняв пропозицію заснувати Генеральне Консульство України в Сучаві та відновлення Генерального Консульства Румунії в Чернівцях, які би моніторизували забезпечення прав українцям в Румунії і румунам в Україні. Минуло вже десять років їх існування і практика доказала, що ці консульства стали дуже ефективними. Це завдяки добрим дипломатам – Василю Боєчку з сторони України та Ромео Сендулеску з сторони Румунії.

За допомогою Міністерства освіти під керівництвом міністра Андрея Марги та депутата Іван Ковач був призначений референтом/інспектором української мови в цьому міністерстві, а Мирослава Колотило – радником в Міністерстві культури для українців. Також були засновані цілі норми інспекторатах Сучави та Бая Маре.

Після офіційного візиту президента Румунії Еміла Константінеску в Україну у травні 1999 року, в якому брав участь і я, депутат українців Румунії, було встановлено відкриття Полікультурного університету в Чернівцях і українських відділень в університетах Сучави та Клуж-Напоки.

Міністр Андрей Марга і депутат українців Румунії скоро після візиту відвідали Сучавський університет «Штефан чел Маре», де на сенатському засіданні в червні 1999 року установили відкриття українського відділення в навчальному році 2000-2001 в Сучаві. Того ж року відкрився таке ж відділення і в Клуж-Напоці. Для підготовки планів та програм цих відділень попрацювали Василь Цаповець, Аура Гапенчук та Марія Штефан в Сучаві і Іван Семенюк в Клуж-Напоці. Треба підкреслити працю в цих відділеннях покійного професора доктора і письменника Корнелія Регуша в Сучаві і професора доктора Івана Семенюка в Клуж-Напоці.

Щирий Ваш друг
Вікентій НИКОЛАЙЧУК

(Закінчення на 6 стор.)

«Негостинська квітка»

Майже кожного разу, коли беру в руки перо, серце заставляє писати про негостинських дівчат, які своїм талантом, своєю вродою не раз і не двічі зачарували глядачів і слухачів.

Вислухавше серце, я подумав написати про чудову негостинську дівчину – **Діану Григораш**.

Пізнав її в школі, коли вибирав дівчат для вокального гуртка «Негостинські квіти».

Тоді Діана була в шостому класі.

Була височенька, чорнява, з світлим обличчям, з-під вій сяяли милі і благі карі оченятка, а вуста були схожі на повнозрілі суниці.

Я запитав дівчину, чи не хотіла б співати в гуртку «Негостинські квіти»?

Діана ніжно повернула голівку до мене, як соняшник до сонця, і сказала:

– Та хіба я маю талант до пісні? Ви, пане Ганьку, спершу послухайте мене, перевірте, а потім побачите, чи я здібна до такого... Я не хотіла би в цьому гуртку бути фігуранткою, бути немов дим, який псує повітря...

Почувши такі слова від учениці шостого класу, я зрозумів, що дівчина судить розумно, що не пнеться бути в першому ряді, а хоче бути певною чи відповідає пісенній роботі.

Подививсь я тоді як музикант на Діану і подумав: дівчина дуже гарна, – справжня негостинська квітка, якщо і голос такий, то було б надзвичайно, бо без гарного чистого голосу не можна ввійти у золоті двері пісенного храму...

Підійшовши ближче до симпатичної Діани, запитав її, чи знає якусь українську пісню, я би послухав і вирішив чи зможе одягнути український костюм і покласти на гарну голівку український віночок, чи ні?

Діана поглянула на клас, на мене, протерла чоло тоненькою ручкою, набрала повітря в свої молоді груди і залунала пісня, яку я так любив і яку співав не раз на негостинській сцені:

*«Ніч яка місячна, зоряна, ясна,
Видно хоч голки збирай.
Вийди, кохана, працю зморена,
Хоч на хвилиночку в гай».*

Виконання було прекрасне, мені тоді здавалося, що знайшов солов'иний голос, який мовби піднявся з лісової пісні, із квітів.

Повен радості, я поклав свою руку на Діану, яка ще тремтіла від емоції.

Я сказав: – Віднині, дівчинко, ти ще дуже багато літ будеш співати в гуртку «Негостинські квіти» – твій гарний голос, возрадував мене.

Мої слова зворушили Діану аж до сліз...

Потім ще вибрав для гуртка «Негостинські квіти» й інших таких талановитих дівчат, як Діана, щоб всіх їх було двадцять шість.

І так ми разом почали на негостинській чудовій пісенній ділянці працю.

Праця була нелегка, «Негостинські квіти» вивчили для свого репертуару понад сто українських і румунських пісень. Ці пісні прозвучали на різних сценах Румунії. Окрім сіл, в місті Сереті, в Радівцях, Ватра Дорней, в Кимпулунг Молдовенеск, Гура Гуморулуй, Одоргеул Секуєск, у Сучаві. Так само були в Україні – Чернівцях, Кіцмані, Києві.

Варто ще підкреслити, що там, де «Негостинські квіти» виступали, завжди мали щонайкращі вітання, побажання і бурхливі оплески...

Але роки пробігли, мов норувисті коні, та спогади залишилися, як те цілюще джерело, до якого приходять люди, щоб оздоровитися і ошасливити...

Дівчата з гуртка «Негостинські квіти» підросли, і кожна з них пішла знайти свій шлях, своє щастя.

Діана піросла і пішла вчитися до Серетського ліцею.

Ходила Діана до Серетського ліцею один чи два роки, але через сімейні недостатки змушена була перервати науку і податись в Італію на заробітки, щоб допомогти любим батькам перебудувати старий дім.

І хоч Діана працює в Італії, далеко від рідного дому, вона в той же час і вчиться, щоб заочно закінчити ліцей, а потім піти й далі...

Під час іспитів Діана приходив з Італії щоб скласти їх.

Нелегко робити це, але дівчина прагне освіти, культури і доброго розуму.

Нині я, як бувший диригент «Негостинських квітів», певний, що Діані все вдасться, бо має красоту, розум, амбітність, бажає весь час окрилитися добрими і плідними результатами...

Випадково зустрів Діану перед Різдвяними Святами. Була в коротенькому сивому кошуку, в чорних чобітках, весела. Мені пригадався той день, коли я в школі вибрав її для гуртка «Негостинські квіти» – тоді була ще дитина, а тепер вже мов та вишня у цвіті – височенька, чарівна.

За роки, що проминули, Діана розквітла, як кажуть, стала променистою і хлопці задивляються на неї.

А я кажу – та хіба нема на кого?

Я, радію, що Негостина має таку дочку, таку квітку, яка прикрашає рідне село принадністю своєю, що хто б не побачив її, сказав: в такому селі варто жити.

Я запитав Діану чи не вела її думка залишитися в Італії?

Сказала, що такої думки не було і не буде, тому що бажає жити там, де народилася, жити в рідній хаті біля матері і батька, допомогти їм провести свою старість безжурно, шанувати їх, гріти своїм молодим серцем, щоб ніколи їм не довелося тертіти через свою дочку...

Вислухавши дівчину, мені хотілося взяти Діану за руку як щонайкращу квітку, поцілувати її батьківським поцілунком за такі гарні слова і таку велику любов до батьків і гукнути так, щоб почуло все село:

Радійте, негостинці,
що Сільвія і Мірча
мають таку дочку!

Михайло ВОЛОЩУК

Про початки осередків СУРУ (Радівці) і не тільки

(Початок на 5 стор.)

Тоді, завдяки постійній праці тодішнього депутата, були засновані радіомовлення на українській мові в Яссах, в Клуж-Напоці та в Тімішорі, що мало великий вплив на свідомість українців Румунії. На відкритті радіопередачі на українській мові в Тімішорі Георге Верман (заступник директора Радіомовлення Румунії) на прес-конференції, де був присутній і Ігор Харченко, Посол України в Бухаресті, підкреслив: «Депутат Вікентій Николаичук входив до мого бюро у двері, я його виганяв, бо неможливо було тоді відкривати радіомовлення на українській мові, але він не розумів мене, або нібито робився, що не розуміє, знов входив до мене, та не у двері, а через вікно – метафорично говорю – і стільки настоював і «бив» мені голову, що, до кінця, і я почав «бити» голову генеральному директорові, і дійшли до висновку, що треба нам таке прохання розв'язати, бо і українці мають право на своє радіо. І так сталося, що відкрили в Яссах, потім в Клуж-Напоці і сьогодні відкриваємо і в Тімішорі. Дякуємо і панові Вікторові Андрею – директорові Радіомовлення Тімішори, за його порозуміння та допомогу».

Наприкінці хотів би додати, що ще багато тоді завоювала українська меншина, але без допомоги багатьох добрих українців нічого б не міг зробити тодішній депутат. Не можу з цієї нагоди пропустити і не назвати імена односельчан Колі Курилюка та Іллі Кваснюка, сім'ю панотців Івана Волощука та Миколи Николаїшиного, покійного професора та письменника Юрія Лукана, Василя Цапівця, покійного отця Василя Поповича та його сина, священика Василя Поповича з Серету, Сільвію Бурюк з Радівців та її сестру Домніку Платик, покійного Федіра Думніча, професорів Василя Бучковського та Івана Семенюка, професорів Дмитра Шведуняка та Миколи Гапенчука та його брата Герогія Гапенчука, вчителя Герогія Михайла з Бродини, письменника Миколу Корсюка, сім'ю Андричів, сім'ю Шандро і ще багато інших. Дякую сердечно всім!

Шаную пана Михайла Михайлюка за те, що в 1996-2000 роки і сьогодні залишився відважним журналістом. І тоді мав відвагу, і сьогодні пише критичні статті, не боїться писати правду. За те поздоровляю його, хоча колись ми і полеміку вели. Але на користь українців Румунії.

Такі найголовніші питання хотів підняти перед читачами «Українського вісника». Ці сторінки можуть послужити, головню молодим. Думаю, що такі сторінки спогадів про діяльність різних осередків СУРУ можуть написати ще багато інших українців.

Життя в горах має свої особливості, які проявляються у всіх сферах буття людини, зокрема в релігійно-церковній сфері. Найнеобхіднішою умовою церковного життя віруючих є можливість приймати участь в Божественній Літургії і причащатися до Святих Тайн – Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа.

Однак те, що є таким звичним і легкодоступним у низинних околицях чи в містах, у гірських селах дається часто непросто. Як правило, у селах є присілки, віддаль від яких до сільської церкви складає п'ять-десять, а то й більше кілометрів. Звичайно, що при такій віддаленості для старших людей, інвалідів, хворих, матерів з немовлятами та малих дітей можливість побувати на Службі Божій є дуже обмеженою. Тому потрібно знайти вихід.

Один із них, який вже запроваджено в громадах Ульми та Ізвареле Сучевей Сучавського повіту, де проживає переважна частина українців-гуцулів, є будівництво церковок, які облусговують отці парахи Константин Кім'юк та Валентин-Петро Арделян разом із їх помічниками. В цих двох громадах розбудовано і побудовано п'ять церков – три у громаді Ульма і дві в Ізвареле Сучевей. Люди відчули таку потрібність і на присілках збудували нові церквівці. Існування таких церковок дає позитивні наслідки, мешканці цих віддалених присілів активно включаються в церковно-парафіяльне життя. З більшим завзяттям працюють на будівництві, щиро офірують свою працю і пожертви, бо це їхня церквівця, і кожен прагне вкласти свій інтерес і внести грошову пожертву у будову головної окраси свого присілка.

Богослужіння на місці ведення будівництва, чи вже у збудованій церквівці, завжди проходить в особливому духовному піднесенні, адже сходяться на них дійсно спрагли – «струджені і обтяжені».

Церківка у присілку Салаші

На благослужіння, які звершуються щонайменше раз у 2-3 місяці, сходиться досить багато віруючих – це люди, які були позбавлені можливості бути в храмі божому. Під час свят церквівці приймають досить велику кількість християн. Наприклад, минулого року я знаходився в присілках Тонкий і Кечера, що належать до села Лупчини, громади Ульми, на Святого Николая (19 грудня, за старим стилем). В церквівці присілка Кечера відбулася Божа Служба, на якій було 70 віруючих. Ця церквівця із храмом «Воздвиження Чесного Хреста» збудована братами Михайлом, Юрієм та Іваном Марочко на вершці Кечира на висоті 1120 м. і була освячена 25 вересня архієпископом Піменом Сучев'яну.

Великим позитивом є те, що на присілках люди мають своє храмове свято і з великою радістю та гідністю запрошують на богослужіння священників парафії. Буковинськими селами існує ця можливість, бо кожна парафія має найменше трьох священників. Наприклад, громади Ульма, Бродина та Ізвареле Сучевей мають по три священники. Громади Ізвареле

Церківки на віддалених гуцульських присілках

Сучевей та Бродина мають по дві парафії кожна.

Побудова нових церковок дає можливість вшанувати святих, які близькі серцю чи є святими нашої або інших земель. Наприклад, в селі Усть-Путилі над Черемошем церква має храм Івана Сучавського, в церкві села Ульма знаходяться мощі преподобного Йова Почаївського.

Навколо церквівки утворюється маленька парафія, яка живе своїм життям, додаючи присілку духовної сили. Активізуються процес відродження і збагачення духовних народних звичаїв і обрядів. Окрасою церквівки стають кращі вироби умільців народних промислів не тільки присілка, але й інших сіл.

І у нас, де проживають українці-гуцули, занепадає народний костюм, а священники можуть дбати про відродження народної ноші та інших автентичних виробів із дерева, вишивок, вовняних килимів та ін.

Побудова таких церковок не є простою справою, адже на віддалених присілках люди менш заможні і тому для будівництва виникає потреба в допомозі від добротинців.

Для християн велике значення має і те, що Великодньої суботи перед вечором священник або його помічники мають нагоду у цих церквівцях звершувати Пасхальне освячення пасок та інших принесених дарів. Перед Преображенням – освячення першопочатків плодів та цілющого зілля, в надвечір'я Водохреща звершується Велике освячення води в гірських потоках поблизу церквівця

Будується церківка у Нижній Костилеві. Ктитор – Іван Ігнатюк.

(там, де є можливість), де споруджуються святоково оздоблені льодяні хрести і відбуваються йорданські дійства.

У неділі і свята, коли немає богослужінь, церквівці повинні бути відкриті, і кожний має можливість помолитися, поставити свічку. Ця справа може розширюватися. Коли немає богослужіння, люди, збираючись в церквівцях, можуть читати акафісти чи псалми. Ці заняття можуть проводитися під керівництвом семінаристів і студентів теологічних факультетів, а також й інших людей, ознайомих у церковних справах.

Ще однією важливою справою є те, що поблизу церковок освячено землю під присілковий цвинтар. Це значно спрощує поховання померлих, вже не потрібно долати великі відстані (особливо, коли важкі кліматичні умови), і дає можливість часто відвідувати могили спочилих родичів і належно їх доглядати.

Приклад громад Ульми, Бродина та Ізвареле Сучевей показує наскільки важливим і необхідним, а головно-реально можливим, є будівництво церковок на віддалених присілках і організація повноцінного церковного життя в їх маленьких парафіях.

Подаємо нові церквівки, побудовані у цих трьох громадах:

Громада	Присілок	Парох	Ктитор
Ульма:	Нижня Костилева	о. Константин Кім'юк	Іван Ігнатюк
	Кичера	о. Константин Кім'юк	
Ізвареле Сучевей	Салаші	Скит Монастиря Путна	Дмитро Куриш
	Площі	Валентин Петро Арделян	Адам Марочко
	Гітча	Належить Митрополії (православній) Слатіоара за старим стилем	Василь Марочко
Ізвареле Сучевей (Парафія Верхня Бродина)	Бук (церквівця і цвинтар)	Богдан Думітру	І. Чипіль
	Кругла	Богдан Думітру	М. Бучак
Бродина	Монастирський скит; ктитор – адвокат (жінка) із Бухареста.		

Юрій ЧИГА
Фото автора

Михайло Трайста

(Продовження з минулого номера)

ДІЯ ТРЕТЯ

Михайлова хата

1-ий вихід

Юлина і Гриць

Юлина сидить на ліжку, зануривши лице в долоні. Чути стукіт у двері. Входить Гриць.

Гриць: Добрий вечір, кумо!

Юлина (перелякано): Куме!.. Грицю!.. Що ви шукаєте тут в цей час?..

Гриць (розгублено): Таж-ж-ж... хіба ми не домовлялись, щоб я...

Юлина (перебиваючи): Михайло вдома!

Гриць: Д-де він?

Юлина: Пішов до вас!

Гриць (здивовано): До мене-е-е!

Юлина: Так, до вас!

Гриць: Якого чорта... в цей час?!..

Юлина: Я післала його.

Гриць: Ви!?..

Юлина: Так! Ви не зустрілися?..

Гриць: Ні! А ви за чим післали його до мене?..

Юлина: Він дізнався про нас!

Гриць: Звідки?

Юлина: А бог його знає!.. Раз каже, що лісоруби йому казали, потім, що Мирон, а потім каже: «Я і сам бачив, як кум Гриць залицяється до тебе!»

Гриць: Він сварив вас?

Юлина: Ге-ге, мабуть, був би і побив, та я вдала з себе, що нездужаю і зомліла.

Гриць: А він?..

Юлина: Перелякався бідний. «Не помирай, Юлинонько, – ридав та руки ломив, – не помирай, бо хто буде маржинку доглядати, а тут ще й сінокоси...». Хотів бігти за доктором, але я скоро переконала його, що це дорого і післала його до вас позичити таблетку до голови, думала, що він застане вас вдома і ви не прийдете цього вечора...

Гриць: Я зайшов до корчми, посидів трішки. Мабуть, так ми й обійшли один одного.

Юлина: А тепер ідіть борзо звідси, бо як зловить вас тут, то порубає сокирою.

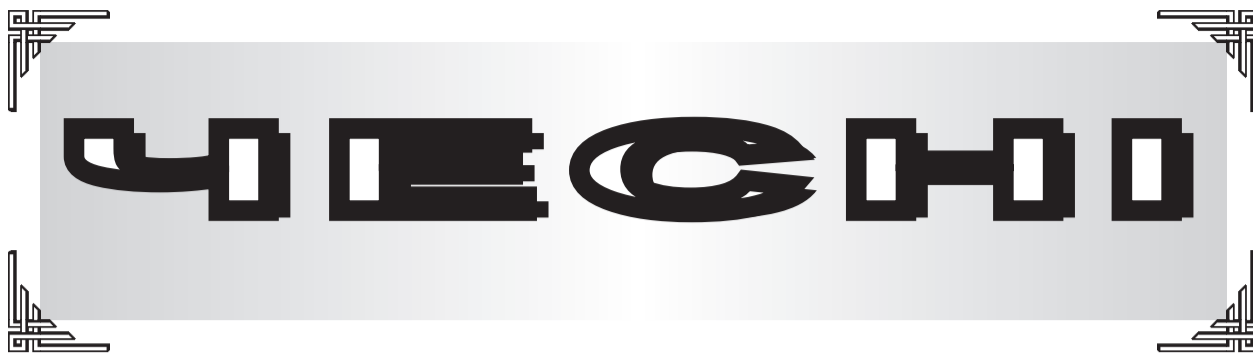
Гриць: Зловить вітра в полі! Іду, кумочко, не переживайте, мене!.. Михайло забуде, і потім знову прийду, а поки що...

Юлина: Так, кумочку так! Хай ся осяде трішки, а потім... я вам дам знати коли.

Гриць: Надобраніч, кумочко!

Юлина: Надобраніч і вам, кумочку!

(Гриць виходить, але повертається скоро назад)

Гриць (перелякано): Тут Михайло!

Юлина (стиха гукає): Господи!.. Він уб'є вас! Ховайтесь, куме, швидше!

Гриць: Де?

Юлина: В комору! Швидше, кумочку, швидше!

(Гриць ховається в комору, а Юлина лягає в ліжку)

2-ий вихід

Юлина і Михайло

(Входить Михайло, підходить до столу і ставить корчагу з горівкою на стіл)

Юлина (півголосом): Де ти стільки сидів?

Михайло: Та де?.. Хіба ти забула, куда мене посилала?..

Юлина: Тебе за смертю варт послати, то жив би вічно...

Михайло: Ха-ха-ха!.. Як би ти знала, яку я комедію гостив...

Юлина: Яку комедію?.. Ти приніс мені таблетку?..

Михайло (б'є себе рукою по голові): Забув таблетку від куми попросити... Агі на мою голову!..

Юлина (докірливо): Тоді чого ти ходив до куми?.. На шпацір?..

Михайло: Та я йшов таблетку позичати, а повернувся ось з чим! *(Вказує рукою на корчагу)*.

Юлина: Що в корчазі?

Михайло: Як що?.. Що люди тримають в корчагах?

Юлина: Гас.

Михайло (досадливо махнувши рукою): Ех, гас!..

Юлина: Ропу.

Михайло: А горівку не тримають?..

Юлина: Тримають.

Михайло: Тоді?

Юлина: Тоді що?..

Михайло: Тоді в корчазі горівка!

Юлина: Де ти її знайшов?

Михайло: Кого?

Юлина: Корчагу!

Михайло: А-а-а, я думав, що ти про куму...

Юлина (нетерпеливо): Де знайшов корчагу?..

Михайло: Знайшов, знайшов... Ні сіло, ні впало – знайшов!.. Хіба корчаги з горівкою ростуть попід плотами?..

Юлина: Тоді купив?..

Михайло: Купило-притупило, хіба колись я протринькав гроші на горівку?..

Юлина: Позичив?

Михайло: Ге-ге, який позичай, такий віддавай.

Юлина: Та ж не вкрав ти її?

Михайло: Ні не знайшов, ні не купив, ні не позичав, ні не вкрав, а чесно виторгував...

Юлина (здивовано): З ким ти торгував?

Михайло: З кумою!

Юлина: З кумо-о-ою?!

Михайло: З нею! Такої горівки, як в кума Гриця, немає ні в кого, це всі знають! В грудях пече, як вогонь.

Юлина: І що ти дав їй за горівку?..

Михайло: Нічого! А ще дала мені й дві білі кури того фелю, що Гриць з Сукмаря привіз.

Юлина: Що ти мелеш, чи не здурів часом?..

Михайло: Ха-ха-ха! Пан лісник те саме мене питав, коли мені свого золотого годинника віддавав. *(Витягає з кишені годинник і показує його Юлині)*. Ось він! А ще виторгував від нього і десять смерек з Ялинки Урстиної, таких смерек, як в Ялинці...

Юлина (перебиваючи): Ти таке мені намолов, що нічого не розумію...

Михайло: Ха-ха-ха!.. Хіба я розумію?.. Цей світ геть поплутаний...

Юлина: Який світ, про що ти верзеш?

Михайло: Та про те, що я прийшов додому, щоб зловити тебе з кумом Грицем, а зловив кумову жону з лісником... Ха-ха-ха!..

Юлина (сплескує руками): З лісником?

Михайло: Так! заховався під ліжку з переляку!

3-тій вихід

Юлина, Михайло і Гриць

Гриць вибігає з комори

Гриць (розлючено): Що, що ви, куме?.. Я вб'ю його – порубаю клятого, сокирою посічу, а її... *(Грозить стисненим кулаком)*. Її підвішу за ребро, як суку, день би їх побив!

Михайло (хапає з кута сокиру): Що ви шукаєте, куме, в моїй коморі? Га, кажіть!.. Бо вас тут на мак посічу і викину на смітник!

Гриць: Те саме шукаю у вашій коморі, що й лісник під моїм ліжком!

Михайло: Так це правда?.. Люди не брехали... Ні Мирон, ні очі не зрадили мене... *(Замахується на нього сокирою)*. Я уб'ю вас, куме!

Юлина (перелякано): Господи Боже мій! *(Кидається поміж них)*. Михайлику!.. Не

ЖОНОИ

занапасти собі душу, Михайлику-у-у!.. Ой, що я наробила?.. Бійся Бога, Михайлику-у!
Гриць: Слухайте, куме, відпустіть мене! Я розрахуюсь з лісником і повернусь. Клянусь Богом, що повернусь, і тоді робіть зі мною, що хочете.

Михайло (вагаючись): А-а-а, хіба я знаю? (Опускає сокиру). Яке мені діло до того, що у вас з лісником?.. Я зловив вас у моєї жінки і маю право (гаряче) якщо не убити вас на смерть, то бодай ребра переламати. (Замахується на нього сокирою).

Гриць (перелякано): К-к-куме!.. (Падає на коліна і складає руки, як до молитви). Куме!.. Слухайте, куме!.. В-в-ви розумний чоловік! Яка буде вам хосна з того, що ви мені ребра поламаєте, або уб'єте?.. За це можете в темницю потрапити, а до того буде сміху на все село, що вас зрадила жінка, треба вам цього?

Михайло (опускає сокиру): Це так, але знайте, що це вас не обийде дешево!

Гриць (радо): Що захочете дам, дам, кумочку, дам... Тільки не бийте! (Піднімається на ноги).

Михайло (весело): Хе-хе-хе!.. Ну, куме, тоді хай буде по-вашому! Припустімо, що ви мій гість... Сідайте, будь ласка, прошу, прошу!.. (Присідають обидва за стіл. Михайло ставить сокиру на стіл). Юлино, наливай нам по чарці!

Гриць: Стривайте, куме!.. В мене є дев'ятирічна слив'янка в сінях у бисагах... Я зараз... (Хоче встати).

Михайло: Ні-і-ікуди, куме!.. (Ставить руку на сокиру). Сидіть спокійно, бо... (зло сміється) ви мій гість. Хе-хе-е-е!.. Юлино!

Юлина: Що, Михайлику, що?

Михайло: Ану, подай кумові бесаги з сіней.

(Юлина виходить до сіней, звідки повертається з бисагами і ставить їх перед Грицем, подає чарки. Гриць витягає пляшку і наливає в чарки)

Гриць: Беріть, куме, такої горівки...

Михайло (перебиваючи): Стривайте, куме, могорич вип'ємо накінці, а тепер, хай буде по вашому – поторгуємо!..

Гриць: Поторгуємо, куме, поторгуємо! Даю вам, що запросите, лиш забудьте про цей неприємний трафунок.

Михайло: Важко, куме, забути, важко... В мене така добра пам'ять... Ще з малого хлопця сам учитель Крамар дивувався, яка в мене пам'ять – нічого не можу забути,

нічого... Але як дасте мені...

Гриць (перебиваючи): Що, куме, що вам дати?..

Михайло: Дасте мені свою малярську косу, ту, що купили в Пешті, тоді, мабуть...

Гриць (радо): Даю, куме! Зі всієї душі даю.

Михайло: Стійте, радіти мете накінці! Це ще не все!

Гриць (здивовано): Не все, кажете?..

Михайло: Ні, куме, не все! Ви що думаєте, що мій гонор такий дешевий?! Ге-ге!..

Гриць (ніяково): Та ні, куме, кажіть, що май вимагаєте за ваш гонор?..

Михайло: Бербеницю бриндзи!

Гриць (чуває потилицю): Хай буде!

Михайло: І вашу білу кобилу!..

Гриць (перелякано): Куме, що ви? Ви знаєте скільки понужали мені за кобилу на сигутській торговиці?..

Михайло (байдуже): Мене мало обходить скільки вам давали, чи не давали. Не забувайте чим ми торгуємо – моїм гонором, куме, го-но-ром! Вас можуть звідси винести ногами наперед!

Гриць: Ну, хай буде, але це все!

Михайло: Ой, дешево, зовсім дешево – вам повезло куме! Чи не так, Юлино?

Юлина (схлипуючи): Так, Михайлику, так, мені не жаль таких людей, що баламутять чесних жінок. Пробач мені, золотику!

Михайло: Поговоримо опісля, Юлино!.. А тепер можемо випити могорич!

Гриць: За ваше здоров'я, куме! (Хоче поклонити до Михайла, але той нібито не бачить).

Михайло: Та-а-ак! А тепер, куме, забирайтесь з моєї хати і більше через мій поріг не переступайте ні в доброму, ні в лихому... Ясно!?

Гриць: Ясно, кумочку, ясно!.. (Хапає бисаги і виходить).

4-ий вихід

Михайло, Юлина і Семениха

Семениха (входячи): Добрий вечір, молоденята! Щасливі, здорові? Бачу світло, думаю, зайду трохи, а Гриця де так понесло, як з гармати?

Юлина: Правду ви мені говорили, Семенихо!

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? А-а-а, що я говорила?

Юлина: Що ви бачили Юрчика лісника виходячи на зорях від куми Василюни.

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? А що бачили і ви?

Юлина: Михайло застав його в куми Василюни – заховався під ліжко.

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? А що далі?

Юлина: Михайло проговорився перед Грицем, а той побіг до лісника.

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? Але не треба було Грицькові так прямо...

Михайло: Та чорт знав, що кум Гриць у нашій коморі?

Семениха (здивовано): А Гриць, што шукав у вашій коморі?

Михайло: Те саме, що й лісник під його ліжком!

Юлина (стиха): Михайлику!

Семениха (перелякано): Ой, Боже мій! Біжіть, Михайле, бо уб'є лісника! Перебіжіть його через городи!

Юлина: Біжи, Михайлику, бо трапиться нещастя!

Михайло (байдуже): Яке мені діло до них?

Семениха: Біжіть, Михайле, лісник вам віддячиться!

Михайло (радо): Віддячиться, кажете? Гм, хто зна?.. Попробую! (Надягає свиту і виходить).

5-ий вихід

Юлина і Семениха

Юлина: Ой, Семенихо, один раз хотів зайти до мене кум Гриць і то не пощастило – зловив нас Михайло, але добре, що й ту суку зловив з лісником, тепер Гриць дізнався що за птиця його Василюна. Правду ви мали, Семенихо!

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? Але слухайте мене, Юлино, ви не вмієте скакати в гречку, то треба тайком, тайком, щоб ні місяць на небі не помітив. Хе-хе, коли я була у ваших роках, то по два-три коханці тримала, але один про іншого не видав, не аби мій Семен, царство йому небесне (хреститься), щось запримітив. А тепер молодиця має одного, і все село знає, дури ви, молодиці!

Юлина: Правду маєте, Семенихо!

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? До мене давно, ще коли поїзд на Коштіль ходив, зайшов молодий механік локомотива – гарний, як ангел з неба. А враз на тоту біду надходить мій Семен додому.

Юлина (хвилюючись): Ой, не говоріть! Так само і мені трапилось.

Семениха: Хе-хе, бачите, хіба я бреха? Тоді я так само, як ви, заховала його, але не до комори, а поза піч.

Юлина: Ой, не говоріть! І ви не перелякались?

(Закінчення в наступному номері)

Все відбулося неначе вчора, хоч відтоді вже минуло 60 років.

... Був 1951 рік. Мої батьки, професори Денис і Олександра Онищук, були переведені службово до Сиготи на Мараморощині, щоб викладати в українських школах – у середній (десятирічній) та в педагогічній.

В той час у цих недавно заснованих школах був брак україномовних викладачів. Отож, згідно з рішенням Міністерства освіти, з усіх сторін Румунії скликали до Сиготи професорів українців, більшість з яких були вже старшого віку і переважно походили з Північної Буковини. Таким чином, батько, викладач фізкультури, і мати, викладач історії та географії, опинились і вони в Сиготі. Батько дуже тішився, бо, за його словами, – «хоч на старість зможе прислужитися і своєму народові».

До того часу ми мешкали у молдавському місті Роман, де я вже мав закінчених 6 класів. Мені тоді вже було 13 років. Хоч батьки були раді, що перенесемося до Сиготи, до своїх, я, особисто, не дуже був захоплений, бо у Романі я виріс, мав там багато шкільних товаришів. У Сиготі для мене все було нове.

У місті можна було чути часто мадярську мову, нові для мене були вулиці, їх назви, будинки. Нова була і школа, а головню незнайомі були шкільні товариші.

У Романі в школі товаришами були самі хлопці, а у Сиготі школа була змішана, були і дівчата. Признаюсь, одна з них, Анна Кіфа, сподобалася мені з «першого погляду»... Нове було для мене і те, що треба було учитися по-українськи.

Пригадую перший мій день у сьомому класі в українській школі.

Зайшов я до класу несміливо, трохи збентежений, у супроводі професора Петра Дряба, який, пам'ятаю, звернувшись до нових моїх колег, сказав: «від сьогодні маєте нового шкільного товариша Ярему Онищука, який прибув з молдавського міста Роман». Після чого відійшов, а я остався оточений учнями. Трохи дивно було мені, що довкола чув українську мову, бо до того часу чув її тільки дома. Учні зацікавлено мене розглядали. Пригадую собі дуже добре (це

ніколи не забуду) як до мене підійшов один хлопець і, простягнувши руку, сказав просто: «Будьмо знайомі, я Іван, Іван Головчук». Після того представилися й інші, і у скорім часі між нами встановилися дружні, приятельські відносини, які тривали до закінчення школи.

Все залишилося гарною пам'яткою, але перше знайомство з Іваном

СПОГАДИ ПРО КЛАСНОГО КОЛЕГА

запам'яталось найбільше. Відтоді минуло 60 років. Після закінчення школи у 1955 році наші життєві шляхи розійшлися. Одні одружилися, деякі вступили до вищих шкіл, інші учителювали або мали різні службові посади. На жаль, з деякими з них відтоді вже ніколи не зустрічався, хоч мали одну спільну зустріч у 1975 році з нагоди сповнення 20 років від закінчення ліцею (середньої школи № 4, як тоді називалася) та педагогічної школи.

На жаль, з Іваном Головчуком не стрічався і нічого не знав про нього – ким став і де працює.

Так минули роки, але доля приготувала мені несподіванку у 2006 році, коли у Сиготі знову відбулася зустріч випускників українського ліцею і педагогічної школи. Дивлюсь, а до мене підходить постарілий (пізніше довідався, що він був на два роки старший від нас усіх) сивий, грубенький, у окулярах, бувший колега. Усміхається і, подаючи руку, каже: «Що ти, Яремо, вже не пізнаєш мене, невже я так дуже змінився, адже я ... Іван Головчук!» Ото була приємна, несподівана і незабутня зустріч після стільки років!

Хвилююча зустріч. Ми обнялися, а пізніше, при чарці вина, довго згадували «старі» часи. Але несподіванці ще не був кінець. Виявилося, що він мешкав у Сучавському повіті, у місті Сереті, не дуже далеко від Гура Гуморулуй, де мешкаю я! Ось як воно часом буває у житті! Стільки років минуло, а я не знав, що ми є

«сусідами», адже між нашими містами тільки кілька десятків кілометрів.

Після тієї події я мав нагоду знову стрітнутися з ним 16 травня 2009 року в Сереті. Тоді там відбулася зустріч викладачів української мови з Сучавського і Ботошанського повітів, а також учнів колегіуму «Лацку Воде» з паном В. Антофійчуком, професором Чернівецького Державного університету ім. Ю. Федьковича, з поетом І. Козмеєм, проф. І. Кідещуком та зі мною. З цієї нагоди була презентація деяких книжок і журналів, які відносяться до української громади Румунії.

Знаючи, що Іван Головчук знаходиться у Сереті, я постарався зустрітися з ним. У цій справі допоміг мені знайомий аптекар Юра Пережук. Ми пішли до серетського осідку СУРу, де застали Івана. Ми дуже зраділи новою зустріччю і з цієї нагоди сфотографувалася «на пам'ятку», і на наших лицах зображена втіха зустрічі. Попрощались з обіцянкою якнайскоріше знову зустрітись, коли я мав дати йому ту фотографію. Та не дійшло вже до цього...

На зустрічі в Сиготі

Несподівано, читаючи «Український вісник» (нр.7-8/квітень 2009) я з великим сумом довідався, що Іван Головчук покинув цей світ, що «не стало щирого українця» – як це писало в часописі. Так, на жаль, не дочекався Іван бачити нашу фотографію... Маю докори совісті, що не постарався скоріше передати йому фотографію, але ніхто не передбачав, що таке станеться.

Дев'ятнадцятого лютого сповнився рік, відколи Іван Головчук відійшов у вічність. У його пам'ять пишу ці рядки і посилаю дві фотографії – одну під час нашої зустрічі у Сиготі 2006 року перед українським лицеем ім.Т. Г. Шевченка (на ній Головчук крайній з правого боку, а я з лівого) і останню, де ми обоє у червні 2009 року у Сереті. Це, мабуть, остання його фотографія за життя. Фотографія, разом із тим, що запам'яталося з шкільних років, наші зустрічі, становлять для мене дорогі пам'ятки. Ніколи Івана Головчука не забудемо і ще раз кажемо:

Хай буде йому земля пухом!

Ярема ОНИЩУК
Фото автора

Іван Головчук і Ярема Онищук зустрілися в Сереті

Юрію Пережуку - 70

Не уявляю собі Юрія Пережука набурмосеним, квасним, як кажуть на Буковині, без лукавинки у примружених синіх очах, без готовності щомиті сипнути жартом, сказати веселий, іноді перчений анекдот, як і личить гуцулові а марамороської Вишавської Долини, котрий прижився у моєму рідному Сереті, перед тим знайшовши собі пару у Негостині.

Кажуть, що людина прикрашує місце, і коли йдеться про Юрія Пережука, то це визначення, перевірене часом, незаперечне. Навіть більше того. Я сказав би, що українська громада Серету, на жаль, за переписом населення та і за національною свідомістю, не надто численна, знайшла в особі Юрія справжнього українця. Він був і головою міської сурівської організації, залишившись її активним членом, часто щедрим спонсором різних дій. Бо Юрію притаманна душевна щедрість і безкорислива гостинність, його дім біля міського ринку відкритий для друзів і знайомих, навіть для нежданих гостей, часто з України, чи будь-звідки.

Приїжджаючи, на жаль, досить рідко, до рідного дому на Руснаках, я чи не найперше дзвоню Юркові, і ми того ж дня зустрічаємось. Не пам'ятаю випадку, коли б він знайшов увічливий, та, як кажуть, білими нитками шитий, привід, мовляв, рад би побачитись, але... Хіба скаже, почекай трішки, тепер я за прилавком аптеки, чи з машиною у дорозі, але через пару годин пердзвоню чи «прибіжу» до тебе.

І тоді, може, махнемо до Негостини, заїдемо спочатку до Євсебія Фрасинюка, (по дорозі його хата перша), потім до Михайла Волощука, а ще до Віцека Серединчука. Знаю, що в Негостині Юрій забагне неодмінно зіграти кілька шахових партій на терасі негостинського «буфету», він радітиме, коли пере- може якогось сильного шахіста, та не сумуватиме, коли зазнає поразки.

Бо такий Юрій Пережук: життєрадісний, веселий, дотепний, для якого милий весь світ, і він жадібно старається пізнати всі його принади. Дякує Богу, що дожив до 70-ти літ, прожив чесної, даруючи людям добро і ласкаве слово.

На жаль, я не міг бути за святковим столом його гарного повноліття, за яким, я певний, було весело, лунали українські пісні і лилося не тільки вино у келихи, але були й розливи щирої Юркової душі та сердечності його друзів.

На многая літа тобі, дорогий друже! З роси води!

Михайло МИХАЙЛЮК

Дорогий друже Юрку!

Тепер, коли у твоє віконечко серця постукали сімдесят чудових троянд, відкрий їм золоті ворота, хай зайду в твій храм доброти і хай побачу і я, як вони з тобою вітаються, як з тобою обнімаються і радіють, що ти є.

І я стукаю в те ж саме серце, в якому стільки любові, стільки світла, шани і стільки доброти і хочу випити за твоє здоров'я чарку вина та побажати тобі з нагоди твого дня народження 1 лютого: «На Многая Літа»!

Щастя тобі, радості, здоров'я і хай Господь підкріпить нашу дружбу навіки.

Далі скажуть тобі все, чого я бажаю тобі, дві пісні:

«Нині, Юрку, твоя днина» і «На Юрків день», які я написав з великою любов'ю і пошаною до дня твого народження.

Михайло ВОЛОЩУК

НИНІ, ЮРКУ, ТВОЯ ДНИНА

Нині, Юрку, твоя днина,
В цвіту всі твої літа,
Їх вітає Негостина,
В ім'я щедрого добра.

Хай всі квіти з гір, із гаю
Прийдуть в дім твій золотий,
Хай візьмуть із чар розмаю,
Щоб був вічно молодий.

Не журися, що завії
Гонять на твої літа.
Пісня щастя і надії
Їх віддалить в небуття.

Старість хай тебе не крає,
Не чіпляє твоїх віт.
Ти мов сад, що розцвітає,
У серпанках твоїх літ.

Тобі, Юрку, лише жити
Бо шанують всі тебе.
Ти вкраїнців знав любити,
В тебе серце золоте.

Ти любив дружити з цвітом,
Який Бог благословив.
Хочем, щоб ти був ще літом,
Щоб багато ще прожив.

Щоб в твій день ми заспівали
І раділи всі водно,
Щоб літа твої сяли
Як у келиху вино.

Приспів:

Та хоч би і завірюха
В твої скроні сніг мела,

Ти будь, Юрку, сильний духом,
Так мине прикмета зла.
А як стрінеш ти знемогу,
Щоб, як явір, був здоров,
Та щоб з нами у дорогу,
Ти ще, Юрку, довго йшов...

НА ЮРКІВ ДЕНЬ

Весняніють стіл і хата
Від любові, від пісень:
Прийшли гості святкувати
По звичаю Юрків день.
Сіли за столи, мов квіти,
Засміялись рушники.
Щоби співами зігріти
Гарні Юркові роки...

Приспів:

Юрку, Юрку, будь щасливий
Днем своїм завжди радій.
Будь, як рожечка, красивий
І ніколи не старій.

Юрку, Юрку, день твій сяє
Ним радій, як летом птах,
Хоч зима в скронях буяє,
Молодій ти у літах.
Хай наш дух перед тобою
Старість виключить з життя,
Щоб ти був, як сад весною,
Не боявся майбуття.

Приспів:

Хай вітри розвіють старість,
Щоб не чіпалась до літ.
Щоб для нас був вічна радість
Був, як сяйво ніжних квіт.

Традиції народного ліництва

Протягом багатьох поколінь тут, у горах, у гуцулів, виробився особливий стиль господарки, сформувалися звичаї, вірування, обряди й ліництво.

З гірського краєвиду гуцули черпали свої духовні сили, він впливав на їх душу і вдачу. Для них характерне схилення до забобонів, знахарства, повір'я, легенд. Неспроможні зрозуміти і пояснити закони природи, безсилі перед їх стихією, вони одухотворяли світ природи, заселяли його надприродними істотами і духами. Проживаючи ізольовано в горах, далеко від міста, вони усі пригоди в житті приписували впливам злого духу, який надсилається на людину і тому казали, що мусять бути на землі сили, що протидіють і відвертають зло. Ці сили можна поділити на дійсні й містичні. Дійсні – це настоянки, різні відвари, соки, порошки, мазі. Містичні – це носіння колотілок, часнику, зав'язування руки червоною ниткою, згашування вугілля, вливання непочатою водою, різні примітки. Одні недуги (хвороби) гуцули лікували дійсними, інші містичними силами, а далі одними і другими разом. Окремі захворювання лікували домашніми засобами, з іншими зверталися і, на жаль, і сьогодні ще звертаються до знахарів, до примівників: надворі, над водою, під осикою, калиною, під смерекою, ізольованою на полі, обличчям на схід. Примови робляться тільки у легкі дні (вівторок, четвер, субота). Так звані навроки лікували згашуванням вугілля.

У моєму селі ще й сьогодні чую: «Шош мені дитину укусило за ногу, має великі горічки. Доки піду до дохтера, ми їму примовили».

Примови або примівники – це лише кілька жінок або чоловіків у селі, котрі є «спеціалістами» у цій справі. Їх робота – секретна.

Гуцули шукали допомоги в навколишній природі, і насамперед – у світі рослин. Лікарське зілля заготовляли на Івана Купала або, як кажуть гуцули, на Івана Зілівого (7 липня за старим стилем), а мак, моркву, соняшник, кріп, льон, коноплі, м'яту (кромпльове зілля), любисток – до Маковея (16.08). Побутувала традиція збирати зілля до випадання роси, «де кури не допівають» – далеко від населення пунктів, у лісах, на високогірних полонинах.

З рослин виготовляли і виготовляють різні ліки. Так, відвари часто готували на молоці або сироватці. Сьогодні грамотні люди дійшли до висновку, що сироп із смерекових бруньок, із калини, різні рослинні мазі мають лікарське вживання, вони ж ті самі, що в аптеках, але набагато дешевші. Гуцули перевагу віддавали сумішам кількох рослин перед однією. Кількість рослин у багатокомпонентних рецептах набирала магічного значення. Готуючи в'яжучий засіб – настій зелених плодів горіха,

рекомендували брати по три плоди з дев'яти горіхових дерев. У використанні лікарських рослин виявлялася виняткова винахідливість і спостережливості. Їх досвід підказував, що при основній хворобі завжди бувають супутні захворювання і тому треба лікувати не один хворий орган, а весь організм. Простудні захворювання і сьогодні успішно лікуються «сухим паром» з сіна полонинських трав, бо серед них є багато цінних рослин з різноманітною лікувальною дією. Слід відзначити, що в способах приготування рослинних лікарських формул і в правилах збору лікарського зілля, яких гуцульська традиція зобов'язувала строго дотримуватись, нагромаджено цінний досвід, який заслуговує пильного вивчення.

Причини багатьох слабостей (хвороб) були видимі і зрозумілі людям. Хвороби, причини яких були гуцулам незрозумілі, вважали результатом дії різних надприродних сил. Причини різних хвороб, пов'язаних з важкою фізичною працею, окреслювали словом «надсада». Скрізь було чути, наприклад: «Іван заслаб, бо дуже «надсадивси» у роботі». Ряд хвороб пов'язувались з формою, положенням і фазами місяця. Гуцули доходили до висновку, що найбільше захворювань було у першій фазі місяця. Процес лікування теж пов'язували з фазами місяця. Вони воліли розпочинати лікування в останній фазі, щоб хвороба йшла на спад.

Джерелом багатьох захворювань гуцули вважали «навроки» або «злі очі», тобто окремі люди наділялись надприродною силою. Найстрашнішими вважалися «навроки», наслані знахарями або чарівниками.

Неабияку роль відігравав психотерапевтичний ефект. Знахарі воліли уважно вислуховувати хворого і вселяти віру в одужання, поєднуючи психологічний вплив з дією тепла, масажу, рослин.

Так, при болях голови, верхніх і нижніх кінцівок, а також і поперека широко використовували листя і кору берези. Проти фурункулів вживали цибулю, сиру картоплю, котрих ліпили на вершок фурункуля. Мочили ноги у полині, щоб не потіли, щоб краще росло волосся голову мили в любистку, льоні або зеленій кропиві. Для покращення апетиту використовували вивари джиджари. В джиджарі і чистеці мили обличчя. Мені моя сусідка співала таку коломийку:

*Ой хто чічком джиджуровим
Собі личко мие,*

*То той буде найфайнішим
На всю Коломию.*

Поряд із раціональними засобами був і ще існує ряд і наївних: кого крижі болять, той клався у церкві на підлогу, аби в часи великого входу переступив священик. Ми вже в третьому тисячолітті, та у моєму селі щонеділі на Богослужіння мами приносять до церкви дітей 0-1 року, ставлять на підлогу в церкві, а їх переступає священик, бо він та його одяга освячені, а діти будуть розвиватися у гаразді.

Сучасна медицина використовує багатотисячовий і надзвичайно багатогранний досвід народу. Природним лікарським засобам тепер віддається перевага перед синтетичними. Є цілий ряд науково обґрунтованих методів лікування та різних засобів, які ввійшли в наукову медицину з народного ліництва.

Юрій ЧИГА

В Дельті Дунаю, між рукавами Кілія і Суліна (десь на половині відстані між ними), близько до Чорноморського побережжя, знаходиться слобода Летя. Вона розташована на відстані 120 км від міста Тульча. На півночі межує з славнозвісним дубовим лісом, оголошеним природним заповідником, площею 5300 гектарів. В лісі рослинність подібна до рослинності тропічних зон. Тут знаходиться дуб об'ємом стовбура в 565 см. Люди кажуть, що цьому дубові понад 600 років. Крім дуба, в лісі ростуть ясен і осокір, біла верба, хміль, лісовий вусик і дикий виноград. Цей ліс вважають дивом Дунайської Дельти, як і ліс в Караормані. На початку гадали, що це незайманий, ліс, та згодом встановлено, що, мабуть, він посаджений кимось, дерева з молодими стовбурами не схожі з тими, що ростуть в горах. У східній частині слободи ниви і пасовиська, а на півдні і заході плавні та очерети. Слобода прстягається двома паралельними вулицями вздовж каналу.

За переказами старожилів село засновано десь в кінці XVIII століття. Мешканці Леті кажуть, що в минулому в слободі жило 3000 українців, а тепер їх осталося тільки 300. За переписом з 1992 р. в Леті проживають 456 мешканців, і майже всі українці. Ось і статистика українців Леті: в 1904 році – 662 українці, в 1956 р. – 929, 1966 р. – 862 і в 1977 р. – 471.

ЛЕТЯ

Стара назва села була Неделької, яка походить від турецького паші губернатора Дельти, а нова назва від слов'янського слова «лето» = літо, бо сюди приходили люди з скотиною на літнє пасовисько. Існує ще легенда, що в дельту приїжджала англійська королівна і знайшла тут квітку, яка по-англійськи називається «летя», від чого пішла і назва села. Кажуть, що першими тутешніми переселенцями, про яких люди знають, були сім'ї Панаса Покори і Холода. Покора прибув з Нової Кілії і був

Вулиця у Леті

першим прімарем села десь біля 1800 року. Прибули сюди також Петро Іванченко, Максим Клим, Василь Чорний, Іван Молокан з України через Бессарабію, а інші через Крим, звідки і прізвище Кримський. Перші мешканці прибули після зруйнування Запорізької Січі (1775), але їх число збільшувалося втікачами від кріпацтва і рекрутчини. В 1814-1815 рр. в Леті проживало 36 сімей. Тоді священик Гаврило Тарасов разом з українською громадою побудували в Леті дерев'яну церкву. Церква збудована з дубового дерева, обліплена глиною, а зовні була оббита смерековими дошками і пофарблена коричнево. Церква не мала бані, а тільки дзвіницю. Церква проіснувала до 1900 року, коли розвалилася. На тому ж місці віруючі збудували велику муровану церкву, яка стоїть і нині. За величиною і зовнішнім виглядом церква займає друге місце між церквами Дельти, після тих з Суліни і Старої Кілії. Церква має одну баню. Вона зберегла чотири дзвони з старої церкви. Іконостас привезено з Вилково (Україна). Нова церква була освячена в 1905 році, коли ще був священиком о. Михайло Тарасов. Храм церкви «Різдво Матері Божої». Мешканці святкують празники по-старому.

В Леті школу засновано в 1886 році.

До Леті можна добратися тільки водним шляхом.

Віргілій РІЦЬКО

З народних уст

Молім, люди, шіро Бога
Та й Матінку Божу.
Ми так будем умирати,
Єк лист від морозу.

Ми так будем умирати,
Єк лист від морозу,
А ця пісня іскладена
На Заповідь Божу.

Бо хто хоче бути в церкві
Та й Богу служити,
Їму траба приповісти,
Єк си хоронити.

Їму траба приповісти,
Єк си хоронити,
Шо не можна на цім світі
Двом панам служити.

Розказували християни,
Вірну правду, люди:
Хто Заповідей си тримає,
Той спасенний буде.

Хто Заповідей си тримає,
Буде шінувати,
То навіки тій душі
В Церкві панувати.

А хто собі легко важить
Заповідь ломити,

Заповіді Божі

Той навіки з проклятими
В пеклі буде жити.

Розкажу вам, християни,
Вірно си покайте,
Не ходіте ворожками,
Царів не шукайте.

Не ходіте ворожками,
Научайте діти,
Бо всьо тото чарівництво
В пеклі ме кипіти.

Та дух лихий прифалює,
Шо й це помагає,
Шо злий грішник на цім світі
Много ласки має.

Господь Бог від грішників
Лице відвертає,
Вскі шкоди та й хороби
На людей пускає.

Люди Бога не сокоте
Та й не поважают.

Дуже шкода, шо в хоробах
Лиш чарів шукают.

Лиха гадка усім людям
Так, ек воло, шкодит.
Не одного християна
До гріхів приводит.

А на Заповіді першій
І ви, браття, чули:
Один господь Ісус Христос
Тут дохтором буде.

Та й такого вже дохтора
В нас більше не буде.
Лише Христос усім людям
Спасителем судит.

А на другій Заповіді
Гріхів боронітси,
Божків собі не шукайте,
Будь-де не клонітси.

А на третій Заповіді
Тай ви не божітси,
Браття-сестри християни,
Лиш Богу молітси.

А ви, люди, не божітси,
Церкву поважайте.
Хто не хоче – най не вірит.
Бога в серці майте.

Ой на п'єтій Заповіді
То всі мусіт знати:

Хто родичів позбиткує,
Той буде проклятий.

Дедю й маму позбиткує,
Церкву оминає.
То навіки тота душа
В пеклі погибає.

Ой на шестій Заповіді
Матко моя, матко,
Не вбий словом, ні руками
Та й не лихов гадков.

А на семій Заповіді
Памнітайте, люди:
Хто перелюб не покине,
Той в раю не буде.

Бо по восьмій Заповіді
Не треба вклинати.
Будут праця й добро ваше
Навіки прокляті.

На дев'єтій Заповіді
Богу си молити,
На біду си не тішити,
Лихе не робити.

На десетій Заповіді
То траба пізнати,
Шо сам собі не жідаєш,
Другому не дати.

Записав Юрій ЧИГА

Голова

(бувальщина)

Під час комуністичного режиму люди з села Великий Бичків, що на Мараморощині, обрали нового голову сільської ради.

До комуни Великий Бичків ще належить такі села: Луг над Тисою, Кричунів і Тиса. Новий голова був з села Кричунова. От і запишався він: став такий пановитий, що і підступити до нього страшно. Сидить якось він біля вікна і бачить, що хтось чужий іде дорогою. Гукнув голова на одного парубка:

– Біжи мерщій та спитайся, що воно за птиця така йде через моє село.

Кинувся парубок доганяти; біжить та гукає на прибулого, щоб подождав. Той став. Підбіг парубок.

– Чого тобі треба? – питає прибулець.

– Та наш новий голова звелів спитати, що ви за птиця.

– Скажи своєму новому голові, – озвався прибулець, – що ти дурень і він дурень.

Вернувся парубок. Голова питає:

– А що?

– Та то якийсь знайомий.

– Як?

– Та так: і вас знає, і мене знає.

– Як же він знає?

– Та казав, що і ви дурень, і я дурень.

Микола КОРНИЩАН

«Гуцулка не породила»

Гуцулка не породина,
Гуцулка ми мати.
Гуцулка не колисала,
Навчила співати.

Ой співала моя бабка
Та й мамка співала.
Тепер я собі співаю
Бо-м си в них удала.

Ой у мене є кептарик,
Вішита сорочка.
Як убую постолета,
Уже-м гуцулочка.

Ой у мене попід стріху
Цвіркают воробці,
А я маю карі очі
Кліпати на хлопці.

Ой хлопці, каже, хлопці,
Приходіт до мене.
Покладу вам за крисаню
Зілочко зелене.

Ой, хлопці, битярики,
Принесіт позлітки.

Прибігайте вечериком,
Не бійтиси кітки.

Ой ліскова сопілочка,
Горіхове денце.
А я собі потанцюю
Так, як веретенце.

А я собі потанцюю,
А я задубочу.
Та чинітси, люди, набік,
Танцювати хочу.

Кажут люди, шо прекрасно
Ходити світами.

Лиш мені приємно дома
Межи гуцулами.

Ой хожу я по воду
До тої кирниці.
Ой хожу я на танці
Та й на вечірниці.

Через тоти вечірниці
До білого ранка
Не раз, не два не сварила
Моя рідна мамка.

Через тоти співаночки,
Через тоти танці,
Не раз єм си сповідала
Моїй рідній мамці.

Я гуцулка, а ти гуцул,
Усі смо гуцули.
Таких файних та великих
Не є, ні не були.

Ой гуцули марморські
Перші поміж люди.
Таких файних та веселих
Не було й не буде.

Ой як файно зеленіют
Верхи полонинські,
Бо гуляют та співають
Гуцули бистренські.

Записав Дм. КОРЕНЮК

Верблюди

Існує два види верблюдів: двогорбі (бактріани) і одногорбі (дромадери). Довжина середнього верблюда – більше двох метрів, висота в холці теж біля двох метрів. Одомашнений він 6000 років тому в Аравії й Північній Африці. У дикому стані зараз майже не зустрічається (якщо не вважати верблюжих заказників в Австралії й Америці). Дорослий верблюд важить до 700 кг, але вага його варіюється залежно від того, коли він останній раз пив води. Вони

відкладають до 45 кг жиру у своїх горбах, що дозволяє їм одержувати при необхідності близько 50 літрів води. Коли верблюд позбавлений води довго, він худне й горб його стискається. Але варто йому знайти воду, він випиває за 10 хвилин 90 літрів і швидко набуває свого звичного вигляду. Густа й дуже тверда вовна на спині охороняє верблюда від сонця, інші частини тіла – це не лисина, як можна було б подумати, а просто гола шкіра для швидкої тепловіддачі. Температура тіла може сильно коливатися без шкідливих для тварини наслідків. Потіти верблюди починають тільки при 40 градусах Цельсія. Їхні ніздрі герметично закриваються під час піщаних бур і відкриваються, коли повітря

БУДЬ УВАЖНИМ

- * Будь уважним до своїх рідних.
- * Якщо матуся втомилася, спитай, чи не треба їй допомогти.
- * Якщо хтось відпочиває, не галасуй у хаті.
- * Будь уважним до квітів та хатніх тварин.
- * Не забувай поливати квіти.

Де поділася зима?

(Казка)

«Хто це зиму встиг прогнати?
Я піду його шукати».

Вже минає місяць січень,
А зими ще не було.
Не з'їжджали саньми діти,
З тої гірки, за селом.

Волохатий, клишоногий.
Йшов він лісом, край дороги.
На галявці стрів Лисицю,
Розмальовану сестрицю.

– Де сховалась хуртовина?
Де тепер пухнастий сніг?
Так стурбована Галина.
Хто б подумати це міг.

– Добрий день, Лисичко мила!
Це ж до кого нарядилась?
– Добрий день! Та вже весна!
Бачиш, що Зими нема?

День у день йдемо до школи,
У чоботях, під дощем.
«Не було цього ніколи», –
Стогне Зайчик під кущем.

– Бачить – бачу. Та не знаю,
Хто жартує в нашім краї?
– Ти й подумай не зумів:
Сірий Вовчик Зиму з'їв...

У барлозі Ведмедиха,
Теж стурбована на лихо:
– Де поділася зима?
Ведмежатам сну нема.

– З'їв! Хіба можливо?
Це ж Зима... Зима не слива?..
– І не слива й не Кислиця...
А він – з'їв, тобі й не спиться...

Хто посмів таке зробити?
Сам не сплю – не сплять і діти.
Хто змінив наш розклад сну?
Я за чуб його смикну.

А Ведмідь від жарту слів,
Де стояв, від страху й сів.
І заплакав від жалю:
«Я так узимку спать люблю...»

Позіхаючи в барлозі,
Бормотить Ведмідь в тривозі:

Леонід КЛЬОСОВ

свіжіє; між двома пальцями ніг – сполучна тканина, що дозволяє легко ступати по самому «хиткому» піску. М'яка мозоля замість твердого копита так обережно й точно ступає по гірських стежках, що шансів посковзнутися або оступитися у верблюдів практично немає. Під час ходьби верблюд пересуває спочатку обидві ноги з лівої сторони, потім обидві ноги – із правої. Через цю його ходу він і розгойдується подібно кораблю. Швидкість верблюда при звичайній ходьбі – 5 км/год (за день навантажений верблюд звичайно проходить 40 км). Бойові ж і гоночні верблюди розвивають швидкість до 20-25 км/год. Народжують від одного до трьох верблюденят за раз. Вони всі дуже різні: колір від майже білого до майже чорного й всі відтінки коричневого й бежевого. Навіть хвости у всіх різної довжини й пухнастості. Нести верблюди можуть до 450 кг вантажу. Втім, для того щоб він почував себе комфортно, 150 кг цілком достатньо.

- * Вчасно виводь на прогулянку собаку, якщо він в тебе є.
- * Будь уважним до усіх людей.
- * Спитай стареньку сусідку, чи не треба принести їй ліки з аптеки або продукти з магазину.
- * У міському транспорті поступися місцем людині похилого віку.
- * Будь уважним, коли чомусь навчаєшся. Так ти краще запам'ятаєш все, що потрібно знати.
- * Уважна людина – розумна та чемна.
- * А розумних та чемних усі поважають.

Василь Стефаник

Давня мелодія

Я з сестрою у білих сорочках сиділи на печі. Мама, ще дуже молода, чекала на братів, її біломережані рукави радуються, що покривають її міцне тіло.

– Діти, як прийдуть браття, то не пустуйте, а тихонько сидіть, там на горні є медівники і цукор. Беріть собі кілька хочете, лиш будьте чемні.

Небаром перед вікнами ми почули скрегіт великих чобіт на морозі. Гураган давньої мелодії вирвався з дужих грудей. Іде коляда про лицаря, як йому дорікає його вірний кінь:

– Продаш ти мене, згадаш ти мене...

І оповідає той кінь своєму лицареві, з яких-то побоїв він

його виніс: і з половецького, і з турецького, і з московського. Рефрен української історії мужньо звучав у того коня:

– За мнов гармати, як грім, гриміли.

Тих гармат я збоявся та засунувся назад на піч. Але з жалю за конем я розплакався, а Марія казала: «Ти все дурний». За це дістала від мене попід ребра і сама зачала ревіти.

Мама ледве нас успокоїла.

Увійшли браття до хати, на столі стояли колачі такі великі, як вони. Колядують мамі, колядують Марії, а за мною на печі все гармати, як грім, гримлять, і я гину побачити того коня, бо то був кінь інший, як оці наші, що тягають плуг.

– Брате Семене, то ще ми заколядуємо твому хлопцеві.

– Прошу, панове браття.

– Ой рано, рано пан Василь устав, при першій свічці личенько вмивав, при другій свічці суконки вбирив, при третій свічці коника сідлав.

Я чув себе вже в сідлі і твердо постановив ніколи свого коня не продати.

– Ходи дякувати браттям.

Взяв мене на свої руки, і я цілував кожного з них у залізну руку. Як заплачу я діставав від кожного грейцар, а як моя долоня не могла змістити кілька грейцарів, то мама забирала їх у червону хустку.

Мені від цілування аж губи спухли, та я таки всіх доцілував, а тато мене заніс на піч.

Я щасливий заснув, з кулачка розгубив братні гроші, але гармати, як грім, гримлять досі за мною.

Мов берізка серед поля

Слова Івана АРДЕЛЯНА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Andante

Voice

Чу - ю, як стог - не не - бо й за-губле-ні зірки, не-
 мов пташки ----- вириваються в обрій... Чу - ю, яу Місяць пла - че і
 ніч як сте - лить - ся, мов си-ве лис - тя на ду - шу мо-ю...
 Чу - ю, як у мо-ги - лах жал-ку - ють - ся і
 му - чать - ся, ----- мов ста-ри- ча, ----- кістки мер - твих...
 Чу-ю, чу-ю, чу - ю, як мати просить Бога, мов бе - різ - ка
 се - ред по - ля, \спас - ти є-ди - но-го си ----- на...

Чую,
 як стогне небо
 й загублені зірки,
 немов пташки,
 вириваються в обрій...

Чую,
 як Місяць плаче
 і ніч як стелиться,
 мов сиве листя
 на душу мою...

Чую,
 як у могилах жалкуються
 і мучаться,
 мов старича,
 кістки мертвих...

Чую,
 як мати
 просить Бога,
 мов берізка серед поля,
 спасти єдиного сина...

Сторінки склала Тереза ШЕНДРОЮ

НЕЩАСНА КУРКА

– Продаєте, вуйку, курку?
Гарна курочка, рябенька.
Та чому, скажіть, вуйку,
Птиця, мов скелет, худенька?

– Жінка взяла якесь зілля,
Щоби схуднуть, від Натурці,
І експеримент зробила
На оцій нещасній курці.

СКЛЕРОЗ

– Склероз в мене, чоловіче,
(Бодай з ним не знався!)
Я забула – ти зі мною
У церкві вінчався?

– Повінчався, пам'ятаю,
Як вино всі пили
І як нашому кохання
Дзвони задзвонили...

МИСЛИВЕЦЬ-НЕВДАХА

– Скажи мені, Николайку,
Куди вчора йшов так зрання?
Може, ти у ліс Рудеський
Йшов на вдале полювання?

– Не вгадав! Ходив п'ять років,
Нераз в люту завірюху.
Та ніколи не вдалося
Вполювати навіть муху...

ПЕРЕКОНАВСЯ

Брус хотів переконатись
Чи його дружина любить,
А чи, може, потаємно
Когось іншого голубить.

Перебрався в темну одіж –
В кіно бачив цю науку.
А на голову не шапку –
Чорну він надів перуку.

Придбав темні окуляри,
Аби маскували очі.
У садочку між куцями,
З нетерпінням ждав він ночі.

Ніч прийти не забарилась,
Появились і зірниці.
Брус побачив, що дружина
Йде по воду до криниці.

Як вже витягнула воду,
Хтось з-за стовбура горіха:
– Не бійсь, любя, ходи ближче,
Ти моє кохання, втіха.

Жінка наче не злякалась,
Підійшла і запитала:
– Хто ти, звідкіля узявся,
Поясни, щоби я знала!

– Я новий директор школи,
Мало із жінками знався,
Але вір, що я безумно
Раптом в тебе закохався.

Вперше як тебе побачив
На храму, як пишну рожу,
Відтоді я втратив розум,
Їсти-спати я не можу.

Ти одружена, я знаю,
Але муж тобі не пара.
Заслоняє твою вроду,
Немов сонце чорна хмара.

Підійди, не бійся, мила,
Бо як свято це здібання.
Подивися, і зірниці
Схваляють моє кохання.

– Милий, все я зрозуміла
І в душі своїй запишу.
Прийди завтра, на цямринні
Фото я тобі залишу...

У ПОЛІЦІЇ

Хочу скаргу вам подати –
Мав я перестрашку.
Кум розбив на моїм лобі
Самогонки пляшку.

Та хіба чола жалію?
Воно не з картонки.

Я жалію, що пропала
Пляшка самогонки.

ПЕРЕД ДЗЕРКАЛОМ

Повернувся Микита з корчми
До своєї хати.
Перед дзеркалом спинився
Себе розглядати.

– А ти що там розглядаєш? –
Жінка запитала.
– Може хочеш п'яну пику
Я щоб цілувала?

– Не жартуй, а подивися
Пильно ти на мене.
Чи в моїй поставі бачиш
Ти щось божественне?

– Схаменися, чоловіче,
Бо засміють люди.
Як вертаєшся із корчми,
Ти з чортами блудиш.

– Вчора баба в автобусі
(Бачу, вже смієшся!)
Крикнула мені: «Ой, Боже,
Ти куди так прешся?»

ЛИСТ ДО МАРІЙКИ

Дорога моя Марійко,
Дуже я тебе кохаю.
Куди йду, через кохання
Я в халепу попадаю.

Вчора йшов до Пержолівки,
Мав купити там телицю,
Та із думкою про тебе
Перейшов, як вовк, границю.

В Чернівцях уздрівсь, кохана,
А в кишені – ні копійки.
І злякався: вже ніколи
Не побачу я Марійки.

Зголоднів, мов той собака,
А тут пахне колачами.
Думав – впаду на дорозі.
А що буде, мила, з нами?

Та якраз отут наспіли
Пограничники лукаві.
Посадили у машину –
І я вздрівся вже в Сучаві.

Протоколи там писали,
Питалися, де родився,
Чи жонатий, чи бурлака,
З шпигунами чи я знався.

Боже мій, скільки питали,
Важко все те описати.
Та ще гупали у плечі,
Щоб нічого не збрехати.

Розповів їм все, як сталося:
Купувати йшов телицю,
Та із думкою про тебе
Кляту перейшов границю.

Щось не вірили майори,
Бо голодного лишили.
Та потім поміркували
І додому відпустили.

Потім думав я і думав,
І дійшов до міркування:
Чи мої вартує муки
Нерозділене кохання?

СТАРИЙ ЧОРТ

Чула я від баби Фрузі –
Щось страшне існує:
У потоці негостинським
Чорт старий ночує.

Що горять у того чорта
Страхітливі очі,
Що людей в потоці топить
В дванадцятій ночі.

Не повірила я бабі –
Думала, що казка.
Але таке ж говорила
І кума Параска.

Але як почав мій сварку
Десь так, у дев'ятій,
Я подумала: з потоку
Чорт в моїй вже хаті!

Михайло ВОЛОЩУК

Подаємо новий адрес по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- л За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- л Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- л Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- л Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKIY VISNEK

Виконуючий обов'язки головного редактора
МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза Шендрою
Редакція: Радун Попеску Нр.15

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748, 0212220724
Друкарня S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія
Redacția: Radu Popescu Nr. 15
Sector 1, București, România